



Наукові перспективи
Видавнича група



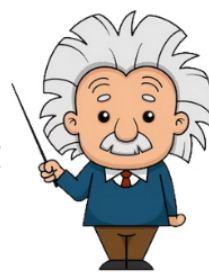
MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

*v rámci publikační skupiny
Scientific Publishing Group*

*Svazek LV mezinárodní
kolektivní monografie*



Česká republika
2025



Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. (Česká republika)
Středoevropský vzdělávací institut (Bratislava, Slovensko)
Národní institut pro ekonomický výzkum (Batumi, Gruzie)
Al-Farabi Kazakh National University (Kazachstán)
Institut filozofie a sociologie Ázerbájdžánu Národní akademie věd
(Baku, Ázerbájdžán)
Institut vzdělávání Ázerbájdžánské republiky (Baku, Ázerbájdžán)
Batumi School of Navigation (Batumi, Gruzie)
Regionální akademie managementu (Kazachstán)
Veřejná vědecká organizace „Celokrajinské shromáždění lékařů ve veřejné
správě“ (Kyjev, Ukrajina)
Nevládní organizace „Sdružení vědců Ukrajiny“ (Kyjev, Ukrajina)
Univerzita nových technologií (Kyjev, Ukrajina)
Mezinárodní poradenská společnost "Sidcon" (Kyjev, Ukrajina)
Evropské lyceum "Vědecké perspektivy" (Kyjev, Ukrajina)

v rámci publikační skupiny Publishing Group „ Vědecká perspektiva “

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LV mezinárodní kolektivní monografie

Česká republika
2025

International Economic Institute s.r.o. (Czech Republic)
Central European Education Institute (Bratislava, Slovakia)
National Institute for Economic Research (Batumi, Georgia)
Al-Farabi Kazakh National University (Kazakhstan)
Institute of Philosophy and Sociology of Azerbaijan National Academy of
Sciences (Baku, Azerbaijan)
Institute of Education of the Republic of Azerbaijan (Baku, Azerbaijan)
Batumi Navigation Teaching University (Batumi, Georgia)
Regional Academy of Management (Kazakhstan)
Public Scientific Organization "Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in
Public Administration" (Kyiv, Ukraine)
Public Organization Organization "Association of Scientists of Ukraine"
(Kyiv, Ukraine)
University of New Technologies (Kyiv, Ukraine)
International Consulting company "Sidcon" (Kyiv, Ukraine)
European Lyceum "Scientific Perspectives" (Kyiv, Ukraine)

within the Publishing Group "Scientific Perspectives"

MODERN ASPECTS OF SCIENCE

55-th volume of the international collective monograph

Czech Republic
2025

ISBN 978-617-95474-9-2
<https://doi.org/10.52058/55-2025>
UDC 001.32: 1/3] (477) (02)
C91

Vydavatel:

Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.
se sídlem V Lázních 688, Jesenice 252 42
IČO 03562671 Česká republika
Zveřejněno rozhodnutím akademické rady

Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. (Zápis č. 180/2025 ze dne 8. Dubna 2025)



Monografie jsou indexovány v mezinárodním vyhledávací Google Scholar

Recenzenti:

- Karel Nedbálek** - doktor práv, profesor v oboru právo (Zlín, Česká republika)
Markéta Pavlova - ředitel, Mezinárodní Ekonomický Institut (Praha, České republika)
Iryna Zhukova -kandidátka na vědu ve veřejné správě, docentka (Kyjev, Ukrajina)
Savvas Mavridis - profesor na Mezinárodní řecké univerzitě v oddělení marketingu a cestovního ruchu, Veřejná instituce
(Sit Thessaloniki, Greece)
Yevhen Romanenko - doktor věd ve veřejné správě, profesor, ctěný právník Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)
Humeir Huseyn Akhmedov - doctor of pedagogical sciences, professor (Baku, Azerbaijan);
Oleksandr Datsiy - doktor ekonomie, profesor, čestný pracovník školství na Ukrajině (Kyjev, Ukrajina)
Jurij Kijkov - doktor informatiky, dr.h.c. v oblasti rozvoje vzdělávání (Teplice, Česká republika)
Vladimír Bačišin - docent ekonomie (Bratislava, Slovensko)
Peter Ošváth - docent práva (Bratislava, Slovensko)
Oleksandr Nepomnyashy - doktor věd ve veřejné správě, kandidát ekonomických věd, profesor, řádný člen Vysoké školy
stavební Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)
Dina Dashevskaya - geolog, geochemik Praha, Česká republika (Jeruzalém, Izrael)

Tým autorů

C91 Moderní aspekty vědy: LV. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2025. str. 633

Svazek LIV mezinárodní kolektivní monografie obsahuje publikace o: utváření a rozvoji teorie a historie veřejné správy; formování regionální správy a místní samosprávy; provádění ústavního a mezinárodního práva; finance, bankovníctví a pojišťovnictví; duševní rozvoj osobnosti; rysy lexikálních výrazových prostředků imperativní sémantiky atd.

Materiály jsou předkládány v autorském vydání. Autoři odpovídají za obsah a pravopis materiálů.



OBSAH

PŘEDMLUVA

ODDÍL 1. VEŘEJNÁ SPRÁVA

§1.1 МОДИФІКАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ: ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ СКЛАДОВИХ ЕЛЕМЕНТІВ (Гурковський В.І., Центральний науково-дослідний інститут Збройних Сил України, Романенко Є.О., Центральний науково-дослідний інститут Збройних Сил України, Вербовенко О.П., Центральне управління цивільно-військового співробітництва Генерального штабу Збройних Сил України).....11

§1.2 ПЕРШИЙ КРОК ДО ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ МЕДИЧНОГО САМОВРЯДУВАННЯ (Романенко Є.О., Центральний науково-дослідний інститут Збройних Сил України, Мусієнко А.В., Клінічна лікарня № 15 Подільського району м. Києва).....16

§1.3 ЩОДО СТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ ДВОХ НОВИХ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДІВ (Романенко Є.О., Центральний науково-дослідний інститут Збройних Сил України, Липа В.А., Житомирський окружний адміністративний суд).....28

§1.4 ГОСПОДАРСЬКИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ ВТРАТИВ ЧИННІСТЬ (Романенко Є.О., Центральний науково-дослідний інститут Збройних Сил України, Липа В.А., Житомирський окружний адміністративний суд).....41

ODDÍL 2. EKONOMIKA A ŘÍZENÍ PODNIKU

§2.1 ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА КАМІНЬ-КАШИРСЬКОГО РАЙОНУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЯК ОБ'ЄКТИ ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ (Слащук А.М., Волинський національний університет імені Лесі Українки, Єрко І.В., Волинський національний університет імені Лесі Українки, Мельник Н.В., Прикарпатський національний університету імені Василя Стефаника, Єрко А.В., Яцуняк В.А., Луцький національний технічний університет, Качаровський Р.Є., Волинський національний університет імені Лесі Українки).....50



ODDÍL 3.

PEDAGOGIKA, VÝCHOVA, FILOZOFIE, FILOLOGIE

§3.1 ОБ'ЄКТИВНІСТЬ У НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ КРИЗИ: ТРАНСФОРМАЦІЯ КОМУНІКАТИВНИХ СТРАТЕГІЙ (Абисова М.А., Державне некомерційне підприємство «Державний університет «Київський авіаційний інститут», Шоріна Т.Г., Державне некомерційне підприємство «Державний університет «Київський авіаційний інститут», Скиба І.П., Державне некомерційне підприємство «Державний університет «Київський авіаційний інститут»)).....81

§3.2 ОСВІТА В УМОВАХ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ: ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ (Алексеева С.В., Інститут педагогіки НАПН України, Адамовська М.С., Інститут педагогіки НАПН України).....109

§3.3 КОНФЛІКТИ В ДИТЯЧИХ КОЛЕКТИВАХ: ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ (Калюжна Ю.П., Копилівський заклад дошкільної освіти (ясла-садок) «Ялинка» Терешківської сільської ради, Чорнобривець О.В., Копилівський заклад дошкільної освіти (ясла-садок) «Ялинка» Терешківської сільської ради, Кульбашна І.М., Копилівський заклад дошкільної освіти (ясла-садок) «Ялинка» Терешківської сільської ради).....121

§3.4 МЕЖІ ТА ОБ'ЄКТИВНІСТЬ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ У КОНТЕКСТІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА КВАНТОВИХ ОБЧИСЛЕНЬ В КОМП'ЮТЕРНО-ІНТЕГРОВАНІХ ТЕХНОЛОГІЯХ СУДНОБУДУВАННЯ (Козирко О.А., Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова, Патлайчук О.В., Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова).....133

§3.5 ПРАВОСЛАВНА ХРИСТИЯНСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ У ФОРМУВАННІ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ У СТУДЕНТІВ STEM: РОЛЬ БОГОСЛОВ'Я В ЕТИЧНОМУ ВИХОВАННІ МАЙБУТНІХ НАУКОВЦІВ (Рубан М.Ю., Чернівецький православний богословський інститут).....152

§3.6 ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОЦЕСУ ЧИТАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ (Серомаха Н.Є., ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», Мухіна А.Ю., ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».....170



MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LV mezinárodní kolektivní monografie

ODDÍL 4. TECHNICKÉ VĚDY

§4.1 <i>MODELING ORGANIZATIONAL AND TECHNICAL SYSTEMS USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE METHODS</i> (Protas N., Poltava State Agrarian University).....	183
---	-----

ODDÍL 5. PRÁVNÍ VĚDY

§5.1 <i>LEGAL FOUNDATIONS AND INSTITUTIONAL FRAMEWORK OF HUNGARY'S ANTI-CORRUPTION POLICY</i> (Tellis S., National Academy of Sciences of Ukraine).....	231
---	-----

§5.2 <i>ПРОТИДІЯ ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ГРАБЕЖАМ І РОЗБОЯМ ВЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ЗЛОЧИННИМИ ГРУПАМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: НАУКОВА РОЗРОБЛЕНІСТЬ ПРОБЛЕМ</i> (Телійчук В.Г., Дніпровський державний університет внутрішніх справ, Лобода А.С., Дніпровський державний університет внутрішніх справ, Петриченко І.В., Дніпровський державний університет внутрішніх справ).....	252
--	-----

§5.3 <i>ПОНЯТТЯ ТА ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ЗОНИ НАДЗВИЧАЙНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ</i> (Цицюра В.І., Управління розвитку військової юстиції та взаємодії з правоохоронними органами Головного управління військової юстиції Міністерства оборони України).....	262
--	-----

ODDÍL 6. PSYCHOLOGIE

§6.1 <i>PSYCHOLOGICAL WELL-BEING DETERMINANTS IN MEDICAL STUDENTS: PERSONAL, SOCIAL, AND INSTITUTIONAL PERSPECTIVES</i> (Spitsyna L.V., Zaporizhzhia National University, Zhemanyuk S.P., Zaporizhzhia National University).....	275
--	-----

§6.2 <i>ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСОБИ ПІДТРИМКИ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ ТА КРИЗОВИХ УМОВАХ ФАХІВЦІВ АВІАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ</i> (Лич О.М., ДНП Державний університет «Київський авіаційний інститут»).....	290
--	-----

§6.3 <i>ПРОФЕСІЙНА СПОРТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ПРИЧИНА ПСИХОСОМАТИЧНИХ РОЗЛАДІВ</i> (Перепелиця А.В., Національний університет фізичного виховання і спорту України).....	324
---	-----

§6.4 <i>ХРИСТИЯНСЬКА ТЕРАПІЯ ДУШІ: ТРАНСЦЕНДЕНТНИЙ ВИМІР РЕАЛІЗАЦІЇ</i> (Савчин М.В., Дрогобицький державний педагогічний університету імені Івана Франка).....	338
---	-----



*§6.5 РОЛЬ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ
ФАХІВЦІВ ГАЛУЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ (Смоляк В.М., комунальний
заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна
академія» Запорізької обласної ради, Турубарова А.В., комунальний
заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна
академія» Запорізької обласної ради, Кіріллова А.О., комунальний
заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна
академія» Запорізької обласної ради).....*349

*§6.6 ЮНАЦЬКА КОНФЛІКТНІСТЬ: ПСИХОЛОГІЧНА СУТНІСТЬ ТА
СПЕЦИФІКА (Куліненко Л.Б., Ізмаїльський державний гуманітарний
університет).....*378

ODDÍL 7. LÉKAŘSKÉ VĚDY

*§7.1 МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ФАРМАЦЕВ-
ТИЧНІЙ ГАЛУЗІ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО
СВІТОСПРИЙНЯТТЯ (Гнатенко Т.С., Черкаська медична академія,
Лисенко Н.В., ФП «Юрія-фарм», Сайфудінова Р.П., Черкаська
медична академія).....*391

*§7.2 ПОКАЗНИКИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ГЕМОДИНАМІКИ НА ТЛІ НАБУТОЇ
КОРОТКОЗОРОСТІ СЕРЕДНЬОГО СТУПЕНЯ (Переходько К.М.,
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя).....*402

*§7.3 АНЕМІЧНИЙ СИНДРОМ У ДІТЕЙ (Щербатюк Н.Ю., ТНМУ
імені І. Я. Горбачевського).....*412

ODDÍL 8. ÚČETNICTVÍ, ANALÝZY A AUDIT

*§8.1 ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ
НА ПІДПРИЄМСТВАХ ВОДНОГО ТРАНПОРТУ (Артюх О.В.,
Одеський національний економічний університет, Хетагурова Н.О.,
Одеський національний економічний університет).....*422

ODDÍL 9. MEZINÁRODNÍ EKONOMIKA

*§9.1 СУЧАСНІ БАНКІВСЬКІ СИСТЕМИ КИТАЮ, ПІВДЕННОЇ КОРЕЇ
ТА ЯПОНІЇ: ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРЕДОВОГО ДОСВІДУ (Туріянська М.М.,
Миколаївський класичний університет імені Пилипа Орлика,
Коренюк Л.В., Український Державний університету науки і технологій).....*448



MODERNÍ ASPEKTY VĚDY
Svazek LV mezinárodní kolektivní monografie

**ODDÍL 10.
EKOLOGIE**

*§10.1 КОНЦЕПЦІЯ ОЦІНКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
МУНІЦИПАЛЬНИХ СИСТЕМ ВОДОВІДВЕДЕННЯ (Сахновська В.,
Київський національний університет будівництва і архітектури).....527*

**ODDÍL 11.
SOCIOLOGIE**

*§11.1 ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ РЕКЛАМНОГО ВПЛИВУ В
ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВИХ ОПЕРАЦІЯХ (Согорін А.А., Київський
інститут Національної гвардії України).....539*

**ODDÍL 12.
DOPRAVNÍ TECHNOLOGIE A LOGISTIKA**

*§12.1 ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ТРАНСПОРТНІ СИСТЕМИ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ
ПЕРЕВЕЗЕНЬ (Похлебін Т.І., Державний університет інтелектуальних
технологій і зв'язку, Кисельова О.І., Державний університет
інтелектуальних технологій і зв'язку, Лимаренко Ю.Л., Державний
університет інтелектуальних технологій і зв'язку, Лещенко О.І.,
Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку,
Урсуленко В.В., Державний університет інтелектуальних технологій і
зв'язку).....549*

**ODDÍL 13.
PRIORITNÍ ASPEKTY ROZVOJE VĚDESKÉHO A
METODOLOGICKÉHO APARÁTU PRO STUDIUM
ÚČELOVÝCH SYSTÉMŮ**

*§13.1 КОНЦЕПТУАЛЬНО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ І ПРІОРИТЕТНІ
АСПЕКТИ РОЗВИТКУ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО АПАРАТУ
ДОСЛІДЖЕННЯ СИСТЕМ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ У
ДОВГОСТРОКОВІЙ ПЕРСПЕКТИВІ (Гриб Д.А., Харківський
національний університет Повітряних Сил ім. Івана Кожедуба,
Демідов Б.О., Харківський національний університет Повітряних
Сил ім. Івана Кожедуба, Місюра О.М., Харківський національний
університет Повітряних Сил ім. Івана Кожедуба, Воронін В.В.,
Харківський національний університет Повітряних Сил ім. Івана
Кожедуба, Тютюнник В.О., Харківський національний університет
Повітряних Сил ім. Івана Кожедуба, Хмелевська О.О., Харківський
національний університет Повітряних Сил ім. Івана Кожедуба).....565*



§13.2 ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ РЕМОНТУ ЗА ТЕХНІЧНИМ СТАНОМ ЗЕНІТНИХ РАКЕТНИХ КОМПЛЕКСІВ ІНОЗЕМНОГО ВИРОБНИЦТВА (Лук'янчук В.В., Харківський національний університет Повітряних сил імені І. Кожедуба, Ніколаєв І.М., Харківський національний університет Повітряних сил імені І. Кожедуба, Донцов С.В., Харківський національний університет Повітряних сил імені І. Кожедуба, Ткачик В.Д., Харківський національний університет Повітряних сил імені І. Кожедуба, Трофименко Ю.В., Харківський національний університет Повітряних сил імені І. Кожедуба).....580

§13.3 ПРИСТРІЙ ДЛЯ РІШЕННЯ ЗАДАЧ ЦІЛОЧИСЕЛЬНОГО ЛІНІЙНОГО ПРОГРАМУВАННЯ З БУЛЕВИМИ ЗМІННИМИ НА ОСНОВІ РАНГОВОГО ПІДХОДУ (Третяк В.Ф., Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, Коломійцев О.В., Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Осієвський С.В., Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, Компанієць О.М., Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, Оленич Р.С., Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Кучеренко О.М., Київський національний університет імені Тараса Шевченка).....592

ODDÍL 14. ZVLÁŠTNOSTI A SPECIFIKA ČINNOSTI MALÝCH A STŘEDNÍCH PODNIKŮ

§14.1 SOCIAL INEQUALITY AS A THREAT TO THE ECONOMIC SECURITY OF SMALL AND MEDIUM-SIZED BUSINESSES IN THE EU (Kolishnichenko P., WSHIU Academy of Applied Sciences).....604



ODDÍL 2. EKONOMIKA A ŘÍZENÍ PODNIKU

§2.1 ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА КАМІНЬ-КАШИРСЬКОГО РАЙОНУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЯК ОБ'ЄКТИ ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ (Слащук А.М., Волинський національний університет імені Лесі Українки, Єрко І.В., Волинський національний університет імені Лесі Українки, Мельник Н.В., Прикарпатський національний університету імені Василя Стефаника, Єрко А.В., Яцуняк В.А., Луцький національний технічний університет, Качаровський Р.Є., Волинський національний університет імені Лесі Українки)

Вступ. В умовах нинішнього широкого розвитку інтеграційних процесів і транскордонного співробітництва цілий ряд країн робить значний акцент на високомобільну і високоефективну галузь – туризм, який є потужним сегментом економік країн світу для задоволення існуючих нагальних людських потреб у відновленні затраченого робочого потенціалу.

Сучасні тенденції функціонування туристичної галузі притаманні як для України, так і Волинської області. Завдяки розпочатим процесам децентралізації влади, досить актуальним є стимулювання розвитку туристично-рекреаційної сфери окремих територій, зокрема в контексті розвитку пізнавального туризму. Прикладом цього може бути дослідження сучасного стану розвитку та трансформації історико-культурної спадщини як основного вектору розвитку туризму в регіональному соціально-економічному секторі Камінь-Каширського району Волинської області, що дозволить вирішити низку соціальних проблем та підвищити інвестиційну привабливість території.



Прогресивний та поступальний розвиток території забезпечується наявними ресурсами і їх раціональним використанням. Туризм і рекреація – ресурсно-орієнтовані суспільно-господарські системи. Туристично-рекреаційні ресурси мають властивість відновлювати та розвивати фізичні й духовні сили людини. Волинська область має вигідне географічне розташування. Регіон одночасно межує з Польщею (на заході) та Білоруссю (на півночі). Це зумовлює інтенсивний розвиток міжрегіонального та транскордонного співробітництва, а відтак вимагає за умови збереження та відтворення, більш ширшого використання рекреаційного потенціалу прикордонних територій, у нашому дослідженні такою є територія Камінь-Каширського району, що межує з Білоруссю. Камінь-Каширський район, завдяки своєму значному рівню привабливості, у перспективі може скористатися всіма наявними вигодами транскордонної співпраці після його входження з 29.09.1995 р. (як частини Волинської області) до складу Єврорегіону «Буг».

2015 рік, в Україні, ознаменувався початком децентралізації влади та початком адміністративно-територіальної реформи. Прийняття Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (№ 157-VIII від 5 лютого 2015 року), що визначив умови об'єднання сільських, селищних та міських рад, враховуючи природні, історичні, економічні особливості території, у єдині потужні та самодостатні адміністративні одиниці, розпочалася децентралізація і фактично адміністративно-територіальна реформа. Нині в Україні створено 136 районів та 1 469 територіальних громад. Зокрема на території Волинської області утворено чотири адміністративні райони: Володимиський, у складі якого 11 громад, Камінь-Каширський – 5 громад, Ковельський - 23 громади, Луцький – 15 громад [6–7].



MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LV mezinárodní kolektivní monografie

У ході децентралізації громади отримали певні природні, земельні, економічні, фінансові та інші ресурси, розміщені на їх території. За умови правильного ведення господарства та за підтримки державного та регіонального бюджетів, залучаючи значні кредитно-інвестиційні та грантові кошти, громади матимуть змогу вирішити багато господарських, економічних (зокрема у рекреаційній галузі) питань. Завдяки проведеним реформам територіальні громади (ТГ), особливо прикордонні отримали можливість розширення транскордонного співробітництва з відповідними територіями сусідніх країн, особливо у туристично-рекреаційній сфері. Наявні на сьогоднішній день ресурси дають істотні підстави для соціально-економічного зростання цих досить слабо економічно розвинених територій. Тому, стає очевидною необхідність детального вивчення реальних можливостей сучасних об'єднаних громад в розбудові рекреаційного потенціалу, зокрема історико-культурного, що в свою чергу дає змогу здійснювати поступальний розвиток індустрії гостинності.

Внаслідок проведеної адміністративно-територіальної реформи територія району істотно розширилась [6]. Нині до нього входять: Камінь-Каширська міська, Любешівська та Маневицька селищні, Прилісненська та Сошичненська сільські територіальні громади. У складі району одне місто, два селища та 152 села (табл.1). Площа району становить 4 722,6 км², що становить – 23,5% території області. У складі громад утворено 49 старостинських округів. Камінь-Каширський район межує на півдні з Луцьким, на заході з Ковельським районами Волинської області, на сході – із Вараським районом Рівненської області, на півночі – з Брестською областю Республіки Білорусь. Населення на 01.01.2023 р. – 131 563 осіб. Густота населення – 28,1 ос/км². [6–8; 10–11; 14; 18].



Таблиця 1

Загальні відомості по об'єднаних територіальних громадах [6–7; 24]

	Камінь-Каширська	Любешівська	Маневицька	Прилісненська	Сошичненська
Площа, км ²	1 421,9	1 239,1	1 097,2	526,7	394,8
Населення, тис.ос.	55 874	29 976	26 729	8 896	9 648
Густота населення, ос./км ²	26,1	41,0	40,2	58,5	39,0

Камінь-Каширська територіальна громада утворена у складі міста Камінь-Каширський та 53 сільських населених пунктів. До складу Любешівської територіальної громади входять 40 населених пунктів, зокрема селище Любешів та 39 сіл. Маневицька громада, це селище Маневичі та 35 сільських населених пунктів. Прилісненська громада сформована у складі 11 сіл, а Сошичненська громада складається з 12 сіл [6–8; 10–11; 14; 18; 24]

На території Камінь-Каширщини знаходиться значна кількість природних рекреаційних ресурсів, що забезпечується сформувалася сприятливими кліматичними умовами, гідрологічними об'єктами, лісовими масивами та мисливськими угіддями, об'єктами природно-заповідного та санаторно-курортного фонду, тут присутня велика кількість об'єктів культурної спадщини.

За даними статистичних та довідкових матеріалів Департаменту культури, молоді та спорту Волинської обласної державної адміністрації (ВОДА) на території Камінь-Каширщини розташовано 165 об'єктів історико-культурної спадщини, яка включає 104 пам'ятки історії та культури, 40 пам'яток архітектури та містобудування, 19 пам'яток археології та дві



MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LV mezinárodní kolektivní monografie

пам'ятки монументального мистецтва. Наявні також три музеї та 17 осередків художніх народних промислів (табл. 2). Значна частина об'єктів (по 30 %) зосереджено у Камінь-Каширській та Любешівській громадах [5; 7–8; 13; 20–24].

Таблиця 2

Історико-культурна спадщина Камінь-Каширського району Волинської області [5; 7–8; 20–24]

Пам'ятки, од.	Камінь-Каширська	Любешівська	Маневицька	Прилісненська	Сошичненська
історії та культури	33	37	17	8	9
археології	5	5	7	2	-
архітектури і містобудування	12	9	10	4	5
монументального мистецтва	-	-	2	-	-
музеї	1	1	1	-	-
народні промисли	4	3	5	4	1
Всього об'єктів по району	55	55	42	18	15

Найбільша насиченість історико-культурними туристичними ресурсами характерна для районного центру – міста Камінь-Каширський та селищ Любешів, Маневичі.

Для Камінь-Каширської територіальної громади найстарішими пам'ятками архітектури є каплиця домініканського монастиря, костел і церква Різдва Пресвятої Богородиці (рис.1 , м. Камінь-Каширський), де зберігаються рідкісні сакральні пам'ятки: парні ікони «Богородиця Одигітрія» і «Спас Вседержитель» першої половини XVI ст., дві синагоги. Римо-католицька каплиця (рис.2) побудована у першій половині XVII ст., найбільш вірогідно, що в цей час було зведено й костел. Окремої уваги заслуговують й пам'ятки



сакральної архітектури: церква Стрітєння Господнього (рис. 3., 1642 р.) у с. Видричі, Михайлівська церква (рис.4., 1790 р.) у с. Хотешів [7–8; 12; 24].



Рис. 1. Костел Пресвятої Богородиці (м. Камінь-Каширський) [5]



Рис.2. Римо-католицька каплиця (м. Камінь-Каширський) [5]



MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LV mezinárodní kolektivní monografie



Рис. 3 Церква Стрітєння Господнього (1642 р.) у с. Видричі [5]



Рис.4. Михайлівська церква (1790 р.) у с. Хотешів [5]

Пам'ятки археології представлені городищами XI-XIII ст. в околицях м. Камінь-Каширський, багатошаровими поселеннями середньовіччя та групами курганів у селах Боровне, Великий Обзир, Стобихва [7–8; 12; 24].

Пам'ятки історії та культури наявні у місті Камінь-Каширський (9) та селах Боровне, Брониця, Бузаки, Великий Обзир, Верхи, Видерта, Видричі,



Воєгоща, Ворокомле (2), Грудки, Гута-Боровенська (2), Гута-Камінська, Добре (2), Кримне, Острівок, Пнівне (3), Полиці, Раків Ліс, Черче [5; 7–8; 12; 24].

У селі Запруддя на початку XX ст. проживала одна з гілок славетної родини Косачів – Тесленко-Приходько, тітка Лесі Українки. Тут бувала сама поетеса, а її мати Олена Пчілка збирала багато фольклорного матеріалу. Також знаний, у першій половині XIX ст., уродженець Камінь-Каширського району – митрополит Григорій Рафальський із села Нуйно [5; 7–8; 12; 24].

У Любешівської ТГ археологічні пам'ятки представлені поселенням культури шнурової кераміки (кін. III- поч. II тис. до н.е.) мідно-бронзового віку, городищем IX–XIII ст. у с. Ветли, що належить до давньоруського періоду, городищами у с. Цир та селищі Любешів і селищем давньоруського періоду у с. Лахвичі, могильником цього ж періоду у с. Підкормілля [4; 7; 10; 23].

На території громади із пам'яток архітектури є муровані споруди келій монастиря піарів (рис. 5, 1684 р.), в'їзна брама (рис.6.) садиби, що датується XVIII ст., виконана у стилі бароко та костел і келії монастиря капуцинів (XVIII ст.), що знаходяться у селищі Любешів. У с. Залізниця збереглася Покровська церква (рис.8. дер., 1745 р.), в с. Залаззя – Почаєво-Богородицька церква (дер., 1773 р.), яким притаманні риси архаїчного типу. Разом з тим у с. Бірки можна споглядати Іосафівську церкву (дер., 1769 р.), у с. Бихів – Хрестовоздвиженську церкву (рис. 9., дер., 1757 р.), виконані у волинському архітектурному типі. Крім того, у с. Цир можна відвідати Хрестовоздвиженську церкву (дер., 1819 р.), що являє собою зразок хатнього типу архітектури. Наймолодшою пам'яткою архітектури у громаді є Покровська церква (дер., 1914 р.), виконана у псевдоруському стилі. Пам'ятки історії та культури присутні у селищі Любешів (4) та **селах** Березна Воля, Бихів, Бучин, Гірки, Дольськ, Залаззя (2), Залізниця, Зарудчі, Лобна, Люб'язь (2), Седлище, Селісок, Судче (4), Хоцунь, Цир, Шлапань [4; 7; 10; 23].



MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LV mezinárodní kolektivní monografie



Рис. 5. Келії монастиря піарів (1684 р.) у селищі Любешів [5]



Рис. 6. В'їзна брама у селищі Любешів (XVIII ст.) [5]

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LV mezinárodní kolektivní monografie



Рис. 7. Костел і келії монастиря капуцинів у селищі Любешів
(XVIII ст.) [5]



Рис.8. Покровська церква (дер., 1745 р.) у селі Залізниця [5]



MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LV mezinárodní kolektivní monografie



Рис. 9. Хрестовоздвиженська церква (дер., 1757 р.) у селі Бихів [5]

Найбільшими архітектурними пам'ятками Маневицької ТГ є костел (рис. 10., мур.), 1920 р. та залізничний вокзал (рис. 11, мур.) 1904 р. у селищі Маневичі, костел домініканців (рис. 12, мур.) 1736-1741 рр. у с. Старий Чарторийськ, Дмитрівська церква (дер.) та дзвіниця (дер.), 1742 р. у с. Нова Руда, Успенська церква (рис. 13., дер.) та дзвіниця (дер.), 17–18 ст. у с. Оконськ. Церква Різдва Богородиці (дер.), 1834–1881 рр. у с. Велика Ведмежка, Михайлівська церква (дер.), 17–19 ст. у с. Градиськ. Археологія представлена городищем і замком (XI–XIII ст.) у с. Старий Чарторийськ та поселеннями (XI–XII ст. та XII–XIII ст.) у с. Комарове, (XI ст. та XII ст.) у с. Майдан-Липненський, (XI–XII ст.) у с. Новосілки. Пам'ятки історії та культури є у селищі Маневичі (3) та сс. Будки (2), Велика Ведмежка, Градиськ (2), Комарове, Старий Чарторийськ (4), Троянівка (3), Цміни. У громаді розташовані два пам'ятники монументального мистецтва у селищі Маневичі та с. Старий Чарторийськ [4; 7; 11; 22].

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY
Svazek LV mezinárodní kolektivní monografie



Рис.10. Костел 1920, р. у селищі Маневичі [8]



Рис.11. Залізничний вокзал (мур. 1904 р.), р. у селищі Маневичі [8]



MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LV mezinárodní kolektivní monografie

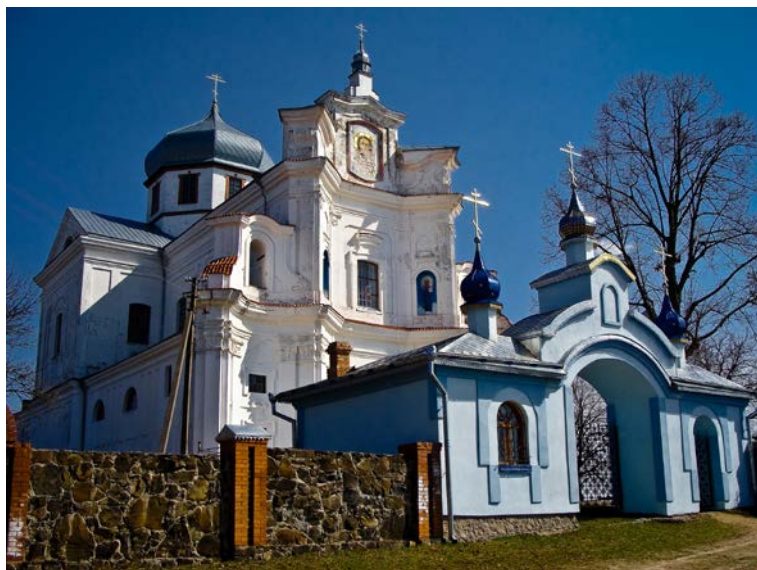


Рис.12. Костел домініканців (мур.) 1736-1741 рр. у с.Старий Чарторійськ [8]



Рис. 13. Успенська церква та дзвіниця (дер.), 17–18 ст. у с. Оконськ [8]

У Прилісненській громаді наявні такі пам'ятки архітектури як Михайлівська церква (рис. 14., дер.), 1691 р., та вітряний млин (рис. 15, дер.), 1920 р. у с. Карасин, Успенська церква та дзвіниця (дер.), 17–18 ст., у с. Лишнівка. Архітектура представлена городищем (XI–XIII ст.) у с. Городок



та стоянкою у с. Серхів (мезоліт). Пам'ятки історії та культури у селах Городок (2), Карасин, Прилісне (5) [4; 7; 14; 24].

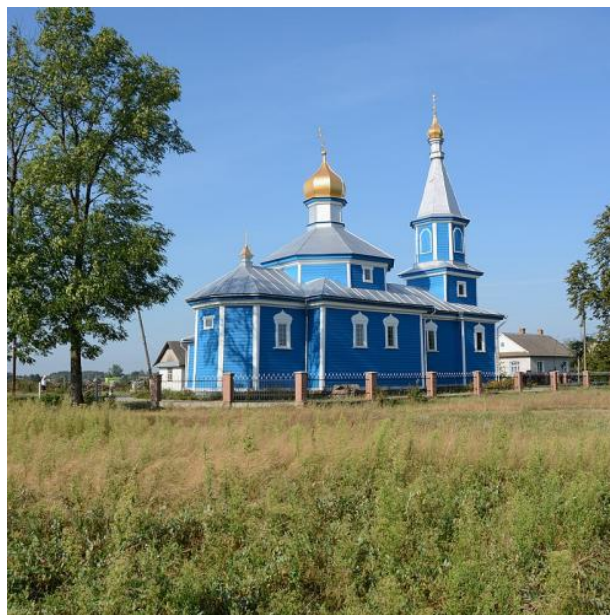


Рис.14. Михайлівська церква (дер.), 1691 р., у с. Карасин [5]



Рис.15. Вітряний млин (дер.), 1920 р. у с. Карасин [5]



MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LV mezinárodní kolektivní monografie

У Сошичненській ТГ слід звернути особливу увагу на такі пам'ятки архітектури, як церква Успіння Пресвятої Богородиці (рис. 16., 1589 р.) у с. Качин, церква Преображення Господнього (рис. 17., 1600 р.), Покровська (1841 р.) у с. Нуйно, Церква Різдва Богородиці (дер.), 1902 р. у с. Сошичне, Хрестовоздвиженська церква (дер.), 1907 р. у с. Личини. Пам'ятки історії та культури наявні у селах Залісся, Карасин (2), Качин, Личини, Нуйно (3), [4; 7; 18; 20; 24].



Рис. 16. Церква Успіння Пресвятої Богородиці (1589 р.) у с. Качин [8]

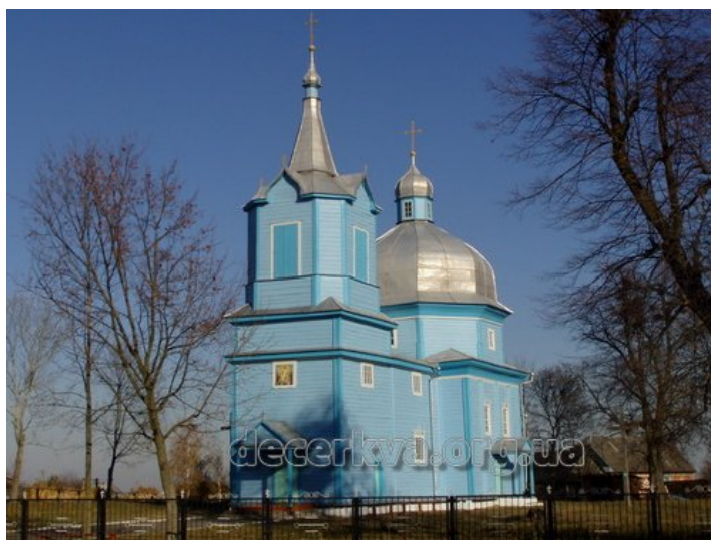


Рис. 17. Церква Преображення Господнього (1600 р.) у с. Нуйно [8]



Історико-культурна спадщина району є багатогранним базовим елементом пізнавального туризму району, що забезпечує задоволення основних потреб подорожуючих та створюючи передумови розвитку індустрії гостинності в регіоні.

Вагомим елементом туристично-рекреаційного комплексу регіону, що має істотний вплив на формування туристичної привабливості є заклади культури, зокрема музеї – багатофункціональні заклади, призначені для вивчення, збереження, використання та популяризації історико-культурних і природничо-наукових цінностей.

Культурна спадщина як національний, духовний, економічний і соціальний здобуток нації, складова формування української ідентичності, що перебуває під охороною і є одним з основних Державною стратегією регіонального розвитку на 2021–2027 рр. (Постанова КМУ від 5.08.2020 р., № 695), розробленої на виконання Закону України «Про засади державної регіональної політики» (від 5.02.2015 р., № 156-VIII) [15]. Музейні установи як соціальні та культурні явища, є дієвою формою пізнання минулого і сьогодення, формування загальнолюдських цінностей, відновлення історичної пам'яті, сучасної успішної діяльності у сфері туристично-дозвіллевих послуг.

Норми Закону України «Про музеї та музейну справу» [16] чітко трактують поняття музей – це науково-дослідний та культурно-освітній заклад, створений для вивчення, збереження, використання та популяризації музейних предметів та музейних колекцій з науковою та освітньою метою, залучення громадян до надбань національної та світової культурної спадщини.

У територіальних межах Камінь-Каширського району функціонують три великі музеї – Камінь-Каширський народний краєзнавчий музей, відкритий



MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LV mezinárodní kolektivní monografie

у грудні 1980 р. в м. Камінь-Каширський (Камінь-Каширська ТГ), Лобненський музей Партизанської Слави (с. Лобна, Любешівська ТГ), відкритий у жовтні 1971 р., Маневицький краєзнавчий музей, відкритий у листопаді 1967 р., (Маневицька ТГ) [1; 9; 12; 24].

Камінь-Каширський народний краєзнавчий музей (рис.18) заснований краєзнавцем, вчителем Камінь-Каширської середньої школи Василем Кмецинським у грудні 1980 року. Сучасна експозиція музею розміщена у 5 залах, які оповідають про природу та історію Камінь-Каширщини. Самобутня природа показана в тематичній експозиції зразками флори і фауни, реконструкцією деяких куточків волинської природи. Цікаві археологічні пам'ятки волинської неолітичної культури тшинецько-комарівської культури доби бронзи давньослов'янського періоду розповідають про найдавніший період у житті краю. Речові і документальні матеріали представляють давню історію поліського краю. Територія району тривалий час, впродовж віків, була місцем бойових дій, тут гриміли козацькі війни, пройшла цим краєм Перша та Друга Світові війни. Експозиція включає в себе цікаві оригінальні експонати, унікальні фотографії, писемні джерела. Окремий експозиційний розділ, побудований на меморіальних матеріалах, присвячений Євгену Шабліовському (1906-1983 рр.), уродженцю міста Каменя-Каширського, відомому вченому, шевченкознавцю, члену-кореспонденту Академії Наук України, заслуженому діячу науки України, в науковому доробку якого – 42 книги, понад 200 наукових праць. У музеї також наявна цікава колекція етнографічних матеріалів. Це – вироби ткацтва і вишивки, плетіння з лози, гончарні вироби, писанки, які представлені оригінальним експозиційним художнім показом в інтер'єрі [5; 12].



Рис.18. Камінь-Каширський народний краєзнавчий музей [5; 12]

Лобненський музей партизанської Слави (рис. 19) відкритий у 1971 році до 30-річчя початку партизанського руху на Волині на місці стоянки Волинсько-Чернігівського партизанського з'єднання. Це місце розташоване у лісах на Любешівщині називають партизанською столицею - Лісоградом, в якому проживало біля 3 тисяч партизанів. Музей, який представляє події Другої світової війни, є частиною меморіального комплексу «Партизанська Слава». Нині тут зберігається понад півтори тисячі експонатів основного фонду [12].



Рис. 19. Лобненський музей партизанської Слави [5; 12]



MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LV mezinárodní kolektivní monografie

Маневицький краєзнавчий музей (рис.20) відкритий *громадським* у 1967 р. а в жовтні 1968 року музею присвоєно звання «народний». З 1979 по 1992 рр. – відділ Волинського краєзнавчого музею, а з 1992 р. самостійний районний краєзнавчий музей [5; 12] .



Рис.20. Маневицький краєзнавчий музей [5; 12]

Нині у фондах налічується понад 12 тисяч оригіналів пам'яток матеріальної та духовної культури Поліського краю, речових і документальних джерел, археологічних і природних експонатів, зразків образотворчого мистецтва, виробів народних майстрів. У 2015 році музейна експозиція поповнена човном-моноксилем (довбанка, довж. 12 м) 13 ст., який у серпні того ж року місцеві рибаки виявили у р. Стир (притока р. Прип'ять), між селами Старосілля та Копилля, в урочищі Гострий Кут. Загальна кількість документів Національного архівного фонду складає близько 2 тисяч примірників. У науковій бібліотеці – низка рідкісних видань, стародруків, зокрема Пісна тріодь (Львів, 1716), Євангеліє (Почаїв, 1780), книги з автографами авторів, повне зібрання праць Ю. Пілсудського («Pisma zbiorowe. Wydanie prac dotychczas drukiem ogłoszonych», t. 1–10, Warszawa, 1937–38), комплекти районної газети «Нова доба». З ініціативи директора



П. Хомича (від 1991) створені нові розділи «Природа», «Маневиччина в роки Першої світової війни», «Край в роки Української революції 1917–21», «Маневиччина в складі Польщі», «Маневиччина 1939–41», «Край в роки 2-ї світової війни» та значну кількість стаціонарних пересувних виставок, зокрема «Церковне відродження та православні реліквії Маневиччини», «Рідні околиці в 20 ст. у фотодокументах», «Наш край в піснях, творах, публікаціях», «Солдати перемоги», «Миттєвості війни».



Рис.21. Експозиційні зали Маневицького краєзнавчого музею [5; 12]

На сучасному етапі розвитку пізнавального туризму як індустрії гостинності, все більш важливою стає роль і значимість шкільних музеїв, як вагомих елементів розвитку уяви, пізнання та науково-дослідницької роботи серед учнів. Водночас в процесі децентралізації влади, вони стають досить вагомими елементами структури об'єктів пізнавального туризму в окремо взятій територіальній громаді.

У законодавстві України подано чітку типізацію навчальних закладів, що забезпечують ефективне здійснення навчального процесу та надання якісних освітніх і пізнавальних послуг. Шкільні музеї, що є фактично спеціалізованою установою при закладах освіти, поєднують культурно-освітні, науково-дослідні функції [24].



MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LV mezinárodní kolektivní monografie

Серед багатьох завдань шкільних музеїв, є кілька, що наближують їх до туристичної діяльності, а саме: 1) розвиток творчих інтересів до пошукової краєзнавчої, науково-дослідницької, художньо-естетичної та природоохоронної роботи; 2) вивчення, охорона і пропаганда пам'яток історії, культури і природи; 3) проведення культурно-освітньої роботи серед учнівської молоді та інших верств населення.

У практичній площині шкільні музеї у своїй роботі застосовують різноманітні форми використання музейної експозиції і фондових матеріалів, що у поєднанні з направленістю музею створює потужну інформаційну картину для пізнавального туризму [10; 15–16; 20; 37].

Таблиця 3

Шкільні музеї територіальних громад Камінь-Каширського району Волинської області [7; 19]

Громада	Населений пункт	Музей
Камінь-Каширська	с. Велика Глуша	історії села
	с. Гута Боровенська	етнографічний
	с. Гута Каміньська	історичний
	м. Камінь-Каширський	два історичні
	с. Підцир'я	історичний
	с. Пнівне	історичний
	с. Черче	історичний
Любешівська	с. Бірки	краєзнавчий
	селище Любешів	два історичні
	с. Люб'язь	історії села
Маневицька	с. Будки	історії села
	с. Комарове	історії села
	с. Костюхнівка	історичний
	с. Красна Воля	історичний
	с. Кукли	історичний
	селище Маневичі	історичний
	с. Оконськ	історії села
	с. Старий Чарторийськ	історії села
	с. Цміни	історії села
Прилісненська	с. Нова Руда	етнографічний
	с. Прилісне	історичний
Сошичненська	с. Карасин	етнографічний
	с. Личини	етнографічний
	с. Нуйно	етнографічний



У Камінь-Каширському районі у всіх його громадах функціонує 26 шкільних музеїв. Рекордсменами за кількістю музеїв є Маневицька громада – дев'ять або 35%, друге місце посідає Камінь-Каширська – вісім (31 %).

За профілями музеї розподілені таким чином: найбільше з них історичні – 20 або 76,9 % загальної кількості, етнографічні – п'ять або 19,2 %, (у сс.. Гута Боровенська (Камінь-Каширська ТГ), Нова Руда (Прилісненська ТГ), Карасин та Нуйно (Сошичненська ТГ) та краєзнавчий або 3,9 % у с. Бірки (Любешівської ТГ).

Частка шкільних музеїв, що припадає на кожен район Волинської області відображена на (рис.22). Для порівняння, зауважимо, що у Ковельському районі вона найбільша – 35,3 %, а у досліджуваному Камінь-Каширському районі – найменша – 14,2 %.

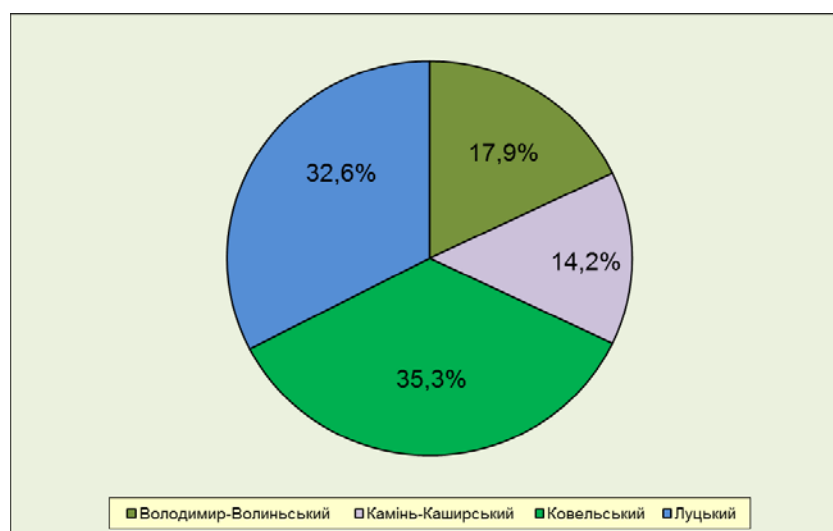


Рис. 22. Частка шкільних музеїв в розрізі районів Волинської області [7; 19; 24]

За вагомі успіхи у підвищенні ефективності навчально-виховного процесу, формуванні й збереженні музейного фонду України, популяризації пам'яток історії та культури, природи Волині, враховуючи значний внесок у



MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LV mezinárodní kolektivní monografie

популяризацію волинського краю звання «Зразковий музей» удостоєно 28 шкільних музеїв краю, що розташовані у 23 громадах (46,0 % всіх ТГ) всіх районів Волинської області. Зокрема найбільше у Камінь-Каширському районі – 4 (табл. 4).

Таблиця 4

«Зразкові» шкільні музеї ТГ Камінь-Каширського району Волинської області [7; 19; 24]

Громада	Населений пункт	Музей
Камінь-Каширська	с. Велика Глуша	історії села
	с. Черче	історичний
Любешівська	селище Любешів	історичний
Прилісненська	с. Прилісне	історичний

Шкільні музеї відіграють важливу роль у туристично-рекреаційному потенціалі Волинської області. Враховуючи процеси децентралізації, та необхідність забезпечення потужними туристичні об'єкти, повинні увійти у туристично-рекреаційні маршрути, як по громаді так і по району. й регіону та здатні Це дасть можливість зацікавити потенційного туриста особливостями історичного розвитку, етно-культурного життя волинян та природними цікавинками поліського краю. Наявність шкільних музеїв у громадах та коефіцієнт їх забезпеченості (табл. 5) є досить важливим для визначення ефективності роботи галузі та шляхів її удосконалення.

Таблиця 5

Коефіцієнт забезпеченості шкільними музеями ТГ Камінь-Каширського району Волинської області [7; 9; 19; 24]

Територіальна громада	Площа, км ²	Кількість шкільних музеїв, од	Коефіцієнт забезпеченості, од/км ²
Камінь-Каширська	1421,9	8	0,00563
Любешівська	1239,1	4	0,00323
Маневицька	1097,2	9	0,00820
Прилісненська	526,7	2	0,00380
Сошичненська	394,8	3	0,00760



Середній коефіцієнт забезпеченості шкільними музеями по Волинській області становить 0,012311 од/км². Показник коефіцієнта, що є вище середньообласного спостерігається у 14 громадах або 28 %, водночас у переважній більшості громад він є нижче середнього. У Камінь-Каширському районі найбільший показник у Маневицькій ТГ 0,00820 од/км², а найменший у Любешівській ТГ – 0,00323 од/км². Середній показник по району становить – 0,00569 од/км². Рівень коефіцієнта забезпеченості свідчить про значний, проте **ще** недостатній рівень наявності шкільних музеїв у громадах області.

Таблица 5

**Коефіцієнт забезпеченості «зразковими» шкільними музеями
ТГ Камінь-Каширського району Волинської області [1–3; 5–7; 8–9;
11–20; 22–23; 32–33]**

Територіальна громада	Площа, км ²	Кількість шкільних музеїв, од	Коефіцієнт забезпеченості, од/км ²
Камінь-Каширська	1421,9	2	0,00141
Любешівська	1239,1	1	0,00081
Прилісненська	526,7	1	0,00190

Середній коефіцієнт забезпеченості шкільними музеями по Волинській області становить 0,00277 од/км². У Камінь-Каширському районі найбільший показник у Прилісненській – 0,00190 од/км², а найменший у Любешівській – 0,00081 од/км². Середній показник по району становить – 0,00125 од/км².

Діюча на території громад району мережа шкільних музеїв завдяки фондовій, матеріально-технічній базі та кадровому забезпеченню висококваліфікованими спеціалістами-практиками *мають* дає можливість істотно удосконалити навчальний та навчально-виховний (*особливо національно-патріотичне виховання*) процеси у загальноосвітніх закладах, істотно



MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LV mezinárodní kolektivní monografie

покращити краєзнавчу роботу в них. Музеї є потужним для територіальних громад туристично-рекреаційним ресурсом здатним задовольнити різноманітні і найвибагливіші смаки туристів [13; 15; 17; 20].

Слід відмітити, що істотну перевагу серед шкільних музеїв мають історичний та етнографічний профіль. Відтак, основний акцент в музеях, робиться на збереженні та відтворенні історичної та етно-культурної спадщини окремо взятих населених пунктів (громад), що сприяє розвитку пізнавального туризму. Для розвитку інших видів туризму необхідно з одночасним розширенням мережі шкільних музеїв сприяти збільшенню кількості інших видів вузькопрофільних музейних установ (природничих, мистецьких, галузевих, образотворчого мистецтва тощо).

Нині музейні установи мають ряд проблем. На наш погляд, в міру можливостей, слід вирішуваним наступне [1; 9; 20; 24] : 1) відкрити музеї у громадах району; 2) забезпечити наявність шкільних музеїв у всіх навчальних закладах району; 3) додатково відкрити нові вузькопрофільні шкільні музеї, яких нині в громадах спосперігається невелика кількість; 4) відремонтувати наявні музейні приміщення; 5) виділити нові більш просторі приміщення та виставкові зали з метою розширення експозицій чи структуризації їх по тематиці; 6) придбати новітню мультимедійну техніку для висвітлення матеріалів; 7) здійснити заміну виставкового (експозиційного) обладнання; 8) розширити експозицію шкільних музеїв (забезпечивши збереження фондів), залучивши до пошукової роботи учнівську молодь закладу; 9) проводити періодичні тематичні виставки, де відображати значні події у житті громади, краю, держави; 10) забезпечити виокремлення музею як окрему структурну одиницю загальноосвітнього закладу зі своїм штатом працівників; 11) залучити наукових фахівців ЗВО та НДІ для наукового впорядкування експозиції; 13) утворити нові та розширити за



тематикою існуючі пошукові гуртки на базі цих музеїв; 14) розширити інформаційну базу музеїв за рахунок інформаційних та спеціалізованих друкованих видань; 15) створити сайти або розділи сайтів, з інформацією про музеї; 16) посилити рекламно-інформаційну роботу про проведення певних навчальних навчально-виховних, наукових та інших у музеях; 17) збільшити використання наявних матеріалів та фондів у навчальному процесі; 18) створювати візуальні 3D та аудіо тури експозицією музею і викладати на сайт; 19) забезпечити «інклюзивну доступність» експозицій; 20) включити музеї до складу туристично-рекреаційних маршрутів місцевого, міжрегіонального та транскордонного значення.

Волинська земля багата історико-культурними рекреаційними ресурсами, що формують фундамент функціонування пізнавального туризму. Окреме, чинне місце тут посідають народні художні промисли. Завдяки ним туристам та краєзнавцям вдається дослідити традиції та колорит волинян, скласти уяву про особливості побуту краю. Ці об'єкти, як елементи культурної спадщини, стають окрасою будь-якого туристичного маршруту. Народні художні промисли в Україні є невід'ємною складовою української культури, притаманної окремим етнографічним регіонам, є специфічним типом культурно-історичних рекреаційних ресурсів [1; 17; 20; 24]. Їх роль у пізнавальному туризмі ще більше зростає в процесі децентралізації та набуття територіальними громадами можливостей для самоврядування, коли ТГ можуть істотно посилити розвиток культури і туризму на своїх теренах, виконуючи як соціально-культурну, так і економічну місії.

Візитною карткою району залишаються народні промисли. (табл. 6).



Таблиця 6

Розміщення осередків художніх промислів у Камінь-Каширському районі Волинської області [2–3; 5; 7; 20–24]

Назва ТГ	вишивка	писанкарство	ткацтво	столярство	різьба по дереву	лозоплетіння	художня обробка шкіри	загалом
Камінь-Каширська	1	-	4	2	-	-	1	8
Любешівська	1	-	2	1	-	-	-	4
Маневицька	-	1	-	-	2	-	-	3
Прилісненська	1	-	1	-	1	1	-	4
Сошичненська	-	-	1	-	-	-	-	1
Всього	3	1	8	3	3	1	1	20

Осередки *вишивки* присутні у с. Мостище (Камінь-Каширська ТГ), с. Седлище (Любешівська ТГ), с. Прилісне (Прилісненська ТГ). Осередок *писанкарства* (декорування традиційними символами яйця за допомогою воску й барвників) зосереджений у селищі Маневичі (Маневицька ТГ). Сьогодні хороші зразки *ткацького* мистецтва (килими, рушники, рядна) можна побачити в с. Проходи, с. Угриничі (Любешівська ТГ), с. Великий Обзир, м. Камінь-Каширський, с. Невір, с. Хотешів (Камінь-Каширська ТГ), с. Личини (Сошичненська ТГ), с. Прилісне (Прилісненська ТГ). *Столярство* (виготовлення хатнього начиння з дерева) зосереджене у місті Камінь-Каширський (Камінь-Каширська ТГ), с. Велика Глуша (Камінь-Каширська ТГ), с. Ветли (Любешівська ТГ). *Різьблення по дереву* представлене своїми осередками у селищі Маневичі (Маневицька ТГ) та с. Граддя, (Маневицька ТГ), с. Прилісне (Прилісненська ТГ). *Лозоплетіння* наявне у с. Галузія (Прилісненська ТГ). *Художньою обробкою шкіри* займаються в с. Велика Глуша (Камінь-Каширська ТГ) [2–3; 5; 7; 20–24].



Отже, на території району є 20 осередків народних художніх промислів. Найпоширенішими видами є ткацтво – вісім (40 %), вишивка, столярство, різьблення – по три (15 %). Найменше представлені – писанкарство, художня обробка шкіри та лозоплетіння – по одному (5 %). А бондарство, гончарство та ковальство, випилювання лобзиком, соломоплетіння та обробка з каменю в районі взагалі відсутні. Нерівномірність розміщення осередків у розрізі адміністративних одиниць впливає і на коефіцієнт забезпеченості територій осередками промислів як елементів пізнавального туризму. В більшості громад (Любешівська, Маневицька, Сошичненська) він складає від 0,003 од./км², а в Камінь-Каширській 0,005 од./км². Водночас у Прилісненській він найбільший – 0,008 од./км².

Слід відзначити, що осередки художніх промислів поширені по всій території Камінь-Каширського району Волинської області, мають широкий видовий склад та функціональне призначення. Всі ці промисли слід включити до туристичних та екскурсійних маршрутів, сформованих як на районному, так і загальнообласному рівнях. В рамках заходів покращення стану розвитку народних художніх промислів необхідно цільове фінансування та пріоритетні можливості залучення грантових коштів та іноземних інвестицій для створення належної інфраструктури цих осередків та забезпечення належних умов відвідання їх туристами (побудова засобів розміщення, обслуговування та транспортної мережі). Варто створити навчальні центри, де кожен міг би опановувати мистецтво створення художніх народних промислів. Слід розглянути можливість створення мережі торговельних закладів для продажу сувенірної продукції. Дуже важливою є інформаційно-рекламна політика, спрямована на створення належних умов відродження та розвитку народних промислів, майстерності фахівців культурної галузі, розширення зацікавленості населення продовжувати традиції предків, популяризацію їх пізнавальної, звичаєвої, та історичної складових.



MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LV mezinárodní kolektivní monografie

Ступінь забезпечення об'єктами історико-культурної спадщини Камінь-Каширського району Волинської області є досить високим, що безумовно дозволяє здійснювати прогресивний розвиток пізнавального туризму індустрії гостинності незважаючи на деякі проблемні моменти розвитку галузі, що прикомплексному підході досить легко виправити. Наявна історико-культурна спадщина достатня для організації заходів культурно-пізнавального характеру: екскурсій, майстер-класів, фестивалів. Наявна мережа туристичної інфраструктури дозволяє задовільнити першочергові потреби туристів, що відвідують регіон.

Список використаних джерел:

1. Zoia Karpiuk, Olena Antypiuk, Roman Kacharovskiyi. Cross-border UTC of Volyn: socio-geographical backgrounds of tourism and recreation development. European journal of geography. Num. 4. Vol. 10. December 2019. P. 53 69
2. Атлас історії культури Волинської області / відп. ред. Ф. В. Зузук. Луцьк, 2008. 112 с.
3. Бенедюк В. В., Єрко І. В., Антипюк О. В., Качаровський Р. Є., Мельник Н. В. Осередки народних художніх промислів як об'єкти пізнавального туризму Камінь-Каширського району Волинської області. Українське Полісся: проблеми та тренди сучасного розвитку : матер. Другої Всеукр. наук.-практ. конференції, 10-11 лютого 2022 р. : зб. наук. праць. Ніжин, 2022. С. 177–180.
4. Волинська обласна державна адміністрація. URL: <https://voladm.gov.ua/> (дата звернення: 23.01.2025)
5. Департаменту культури, молоді та спорту Волинської обласної державної адміністрації ОДА Волинської ОДА. URL: <https://voladm.gov.ua/category/upravlinnya-kulturi-z-pitan-religiy-ta-nacionalnostey/1/> (дата звернення: 21.01.2025)



6. Децентралізація влади. URL:<http://decentralization.gov.ua/region/item>.
(дата звернення: 23.01.2025)
7. Камінь-Каширська районна державна адміністрація [URL: <http://kamadm.gov.ua/>](дата звернення: 22.01.2025)
8. Камінь-Каширська територіальна громада. URL: <http://kmk.gromada.org.ua/>.
(дата звернення: 23.01.2025)
9. Карпюк З. К., Антипюк О. В., Качаровський Р. Є. Історико-культурний потенціал музейної мережі у розвитку туристично-рекреаційного комплексу Волинської області. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Географія». 2021. № 3/4(80/81). С.55-64.
10. Любешівська територіальна громада URL: <https://lubeshivska-gromada.gov.ua>. (дата звернення: 16.01.2025)
11. Маневицька територіальна громада URL: <http://manevychirada.com.ua/>.
(дата звернення: 16.01.2025)
12. Музейний простір Волині. URL: [доступу:http://volyn-museum.com.ua/publ/volinskij_kraeznavchij_muzej/dijalnist](http://volyn-museum.com.ua/publ/volinskij_kraeznavchij_muzej/dijalnist) (дата звернення: 16.01.2025)
13. Олійник Я. Б., Єрко І.В. Суспільно-географічне дослідження туристичної інфраструктури Волинської області : монографія. Луцьк, 2014. 164 с.
14. Прилісненська територіальна громада URL:: <https://prylisnenska-gromada.gov.ua/>. (дата звернення: 16.01.2025)
15. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 5.02.2015 р., № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>
(дата звернення: 17.01.2025).
16. Про музеї та музейну справу Закон України від 29 червня 1995 р. № 249/95-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/249/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 18.01.2025).
17. Рябчикова Ф. Музей і місцева громада: шляхи взаємодії // Волинський музейний вісник : наук. зб. / упр-ня культури Волин. ОДА ; Волин. краєзн. музей ; каф. документознавства і музейн. справи СНУ ім. Лесі Українки; Упоряд. А. Силук. Луцьк, 2015. Вип. 7. С. 102–107.



MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LV mezinárodní kolektivní monografie

18. Сошичненська територіальна громада URL: <https://soshychne-rada.org.ua/> (дата звернення: 23.01.2025).

19. Управління освіти і науки Волинської ОДА URL: <https://voladm.gov.ua/category/upravlinnya-osviti-nauki-ta-molodi/1/> (дата звернення: 20.01.2025).

20. Черчик Л. М., Міщенко О. В., Єрко І. В. Туристично-рекреаційний комплекс Волинської області: передумови розвитку : монографія. Частина 1. Луцьк , 2014. 128 с.

21. Чижевська Л., Качаровський Р., Чир Н. Особливості туристично-рекреаційної атрактивності Любешівської селищної ОТГ Волинської області. *Науковий вісник Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки* ; редкол.: Н. Н. Коцан. Луцьк, 2019. № 9 (393) : Серія : Географічні науки. С. 118–125.

22. Чир Н. В. , Єрко І. В. , Качаровський Р. Є. , Антишок О. В. Перспективи розвитку туристичної інфраструктури Маневицького району Волинської області. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Серія: географія. Тернопіль: СМП «Тайп». № 1 (випуск 44). 2018. С.118-123.

23. Чир Н. В., Качаровський Р. Є. Туристична привабливість Любешівського району Волинської області. *Науковий вісник ХДУ. Серія: «Географічні науки»* 7/2017. № 2: Геогр. науки. С. 241-248.

24. Чир, Н., Єрко І., Качаровський Р. Перспективи розвитку туристичної інфраструктури Камінь-Каширського району Волинської області. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки Серія : Географічні науки*. Луцьк, 2019. № 9 (393) : С. 138-143.

Vydavatel:

Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.
se sídlem V Lázních 688, Jesenice 252 42
IČO 03562671 Česká republika

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek LV mezinárodní kolektivní monografie

Podepsáno k tisku 10. dubna 2025
Formát 60x90/8. Ofsetový papír a tisk
Headset Times New Roman.
Mysl. tisk. oblouk. 8.2. Náklad 100 kopií.